

Kambiyo Senetlerine Özgü Yolla Yapılan Haciz İstemli Takipte İcra Dairesinin Yetkisine İtiraz Durumunda, Evrak Üzerinde Karar Verilebilir mi?

Osman HOŞLAN
Eskişehir İcra Hakimi

I- Bilindiği üzere, kambiyo senetlerine özgü yolla haciz istemli takip, İ.İ.K. 168-170 b maddelerince düzenlenmiş olup, (İcra Dairesinin Yetkisine İtiraz) İ.İ.K. 168/1nci maddesinin 5.nci bendinde yer almaktadır. Yetki itirazının da içinde bulunduğu borca itirazın nasıl yapılacağı İ.İ.K. 169ncu maddesinde borca itirazın nasıl inceleneceği ise İ.İ.K. 169 a maddesinde hükme bağlanmaktadır. Adı geçen bu hükümlere dayanarak, takip yapılan icra dairesinin yetkisine itiraz durumunda, Tetkik Merciiince, duruşma yapılmaksızın evrak üzerinde inceleme ile karar verilebilir mi? İşte, bu yazıda cevap aranacak soru budur.

Saptayabildiğimiz kadarıyla, bazı tetkik merciielerince böylesi bir durumda evrak üzerinde karar verilmesi yönüne gidilmektedir (1). Ancak, aşağıda açıklamaya çalışılacağı üzere, bu yöntem, yasanın sözüne pek uymamakla beraber, çabukluk ve zamandan kazanç sağladığından, yasanın ruhuna uygun düşmektedir. Nitekim Yargıtay'ın uygulaması da, doğru oldukça böylesi bir karar

...takip yapılan icra dairesinin yetkisine itiraz durumunda, Tetkik Merciiince, duruşma yapılmaksızın evrak üzerinde inceleme ile karar verilebilir mi? İşte, bu yazıda cevap aranacak soru budur.

bozmamak, kararın hatalı olması durumunda ise, esastan bozma yanında, incelemenin evrak üzerinde yapılmış olması yanlışlığına da işaret etmek şeklinde gelişmiştir: "İ.İ.K. nun 168/a maddesinde açıkladığı gibi itirazın duruşmalı olarak incelenmesi gerekirken, evrak üzerinde karar verilmesi isabetsiz olduğu gibi, kabul şekline göre de, bonoda yetkili yer olarak İstanbul gösterilmiş, bu kayıt borçlunun, ikametgahı olan Şişli'de takip yapılmasını engellememiş, borçlu da takibin senette gösterilen yerde veya genel yetki kurallarına göre yapılabileceğini ileri sürmüş olup, her iki yerde de takip yapılabileceğinden, bu yetki itirazının geçerli olduğu 25.12.1987 tarih ve 87/2-506, 87/1103 sayılı Hukuk Genel Kurulu'nun kararında da bu hususun öngörüldüğü nazara

alınmadan yetki itirazının reddi isabetsiz ... " (2).

II- 1)İncelenen konuda, İcra ve İflas Yasası hükümlerine gözetildiğinde, ilk dikkat edilmesi gereken takip yapılan icra dairesinin yetkisizliğine yönelik istemin, (şikayet) değil, bir (itiraz) olduğudur. Kuru, bunu şöyle ifade etmektedir: "Yetkinin kamu düzenine ilişkin bulunmadığını ve icra dairesinin kendiliğinden yetkisizlik kararı veremeyeceğini gördük. Bu nedenle, icra dairesinin yetkisiz olduğunu ileri sürmek, şikayet değil itiraz yolu olur." (3).

Gerçekten, İ.İ.K. 168/1nci maddesinin 5 nci bendinde açık bir şekilde (yetki itirazı) ndan söz edilmektedir. (yetki itirazı) nın aynı bentte, diğer borca itiraz nedenleri ile birlikte ve ayrıca sayıl-

masından, yasa koyucunun yetki itirazını, borca itiraz niteliğinde gördüğü sonucuna ulaşılmalıdır.

2) Bunu böylece saptadıktan sonra, sıra, borca itirazın nasıl inceleneceğine gelmektedir. Yasa, İ.İ.K. 169 a/1nci maddesinde borca itirazın duruşmalı inceleneceğini yine duraksama yaratmayacak şekilde açıklıkla ifade etmiştir. Oysa evrak üzerinde karar verebilme olanağı İ.İ.K. 18 nci maddesine göre, ancak ve ancak yasada açıkça evrak üzerinde inceleme yapılacağı belirlenen durumlar ile, uyuşmazlığın nasıl inceleneceği konusunda yasada açıklık bulunmayan uyuşmazlıklar da vardır. Diğer bir deyişle, yasada duruşmalı inceleneceği hükmedilmişse evrak kararları (5), borca itirazın duruşmalı inceleneceği çözümünde birleşmektedir.

III- Yetki itirazının bir borca itiraz olmasına ve borca itirazın duruşmalı olarak incelenmesi zorunluluğuna rağmen, neden evrak üzerinde karar verilmektedir? Bunun çeşitli nedenleri bulunmaktadır.

1) Bir defa İcra ve İflas Yasası, takip ve davaların hızla ve en kısa zamanda sonuçlanmasını amaçlar. Bu nedenle, aşağıda görüleceği üzere, zaten başka türlü sonuçlanmayacak duruşma yapılarak karşı tarafın dinlenmesinin sonucu ekilemeyeceği icra dairesinin yetkisine itirazın evrak üzerin-

de sonuçlandırılması, hızla çözüm sağladığından yasanın ruhu-na ve bu amacına uygundur.

2) Takip yapılan icra dairesinin yetkisizliği, bir çok halde, dayanak kambiyo senedinin incelenmesinden anlaşılabilir. Böyle hallerde, takip alacaklısı olan davalının dinlenmesi sonucu

Takip yapılan icra dairesinin yetkisizliği, bir çok halde, dayanak kambiyo senedinin incelenmesinden anlaşılabilir. Böyle hallerde, takip alacaklısı olan davalının dinlenmesi sonucu kesinlikle değiştirmeyecektir. O halde duruşma açılması usul ekonomisi açısından gereksizdir.

kesinlikle değiştirmeyecektir. O halde duruşma açılması usul ekonomisi açısından gereksizdir.

Burada, kambiyo senetlerine özgü takipte yetkili icra dairesini belirleyen kurallara kısaca bakılması, bu düşüncemizi doğrulayacaktır:

a) Kambiyo senetlerine bağlı alacaklar aranacak borçlardan olduğundan (T.K.667,708), borçlunun ikametgahında ödenir (6). Bu nedenle bu takip yolunda genelyetkili icra dairesi borçlunun ikametgahındaki icra dairesidir (7). Borçlunun ikametgahı ise, borçlunun gerek dayanak senetteki adresinden ve gerekse takip talebindeki (örnek 48) adresinden saptanabilir.

b) Bu yolla icra takibi kambiyo senedindeki borcun ödeneceği (ifa edileceği) yer icra dairesin-

de de yapılabilir (8). Bu yer de dayanak senetten anlaşılabilir.

c) İhtiyati hacizden sonra, ihtiyati haciz kararını vermiş olan mahkemenin bulunduğu yerdeki icra dairesinde de, kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takip yapılabilir (9). Bunun da evrak üzerinde inceleme ile belirlenebileceği şüphesizdir.

d) Kambiyo senetlerinde ve özellikle bonolar da yetkili kılınan icra dairesinde de takip yapılabilir (10). Bu yetki koşulunun senedin incelenmesinden anlaşılacağını söylemek dahi gereksizdir.

e) Çeklerde, ödeme yerindeki, ödeme yeri gösterilmemişse muhatap bankanın bulunduğu yerdeki, muhatapın adı yanında bu yazılı değilse, muhatap bankanın merkezinin bulunduğu yerdeki icra dairesinde takip yapılabilir (11). Ayrıca keşide yerindeki icra dairesi de yetkilidir (12). Bunlar da çekte belirli unsurlardır.

Şimdi tüm bu yetkiler evrak üzerinde inceleme ile anlaşılabilmesine göre, duruşma açılmasına ne gerek vardır?

IV-Ancak bazı ayırık durumlarda, evrak üzerinde inceleme ile sonuca varılamayabilir. Borçlunun ikametgahının tartışmalı olması hali buna örnek olarak verilebilir.

Evrak üzerinde inceleme sonucu yetki itirazının reddine karar verilmesinin gerektiği durumlarda da, düruşma yapılmalıdır. Çünkü, "alacaklının, borçlunun yetki itirazı üzerine gösterilen icra dairesinin yetkisini kabul etmesi mümkündür." (13). Burada (yetki) kamu düzeninden, yani kesin yetki olmadığından, normalde yetki itirazının reddi gereken hallerde, davalının yetki itirazını kabul ihtimalinin her zaman var olduğu düşünülerek, kabul olanağı yarata-

bilmek bakımından, itiraz mutlak duruşmalı incelenmelidir.

V-Buraya kadar varılan sonuç şudur: Yasanın sözüne göre, icra dairesinin yetkisizliği istemi bir (itiraz)dır ve bu niteliği gereği (duruşmalı) olarak incelenmelidir. Ancak, koşulların zorlaması, icra yasasının hızlı sonuca ulaşma ilkesine uyması ve itirazın içeriği gereği evrak üzerinde inceleme ile sonuca ulaşma olanağının bulunması karşısında, uygulama,

Yargıtay'ın da tanıdığı toleransla evrak üzerinde karar verme yönünde gelişmektedir.

Ancak yasaya yapılacak bir cümlelik ekleme, uygulamayı tüm mahkemelere yayacak veke-sin hale getirecektir. Gerçekten 169/a maddesinde, 4 ncü fıkradan sonra (yetki itirazında evrak üzerinde karar verilebilir.) cümlesinin eklenmesi bu sonucu sağlayacak yeterlidir.

- (1) Örnek olarak, Bursa 4 ncü Tetkik Mercii'nin 24.10.1991 gün ve 1991/668-451 sayılı ... İstanbul 4 ncü Tetkik Mercii'nin 30.12.1991 gün ve 1991/1654-1819 sayılı ... Beyoğlu Tetkik Mercii'nin 20.11.1990 gün ve 990/1220-1120 esas ve karar sayılı kararları. Tarafımızdan da Eskişehir Tetkik Mercii'nin 23.10.1992 gün ve 1992/722-710 ve 27.10.1992 gün ve 1992/724-711 esas ve karar sayılı yetkisizlik kararları aynı şekilde evrak üzerinde verilmiştir.
- (2) 12.HD., 30.01.1989, 5853/1122, Uyar, T.; İcra Hukukunda Yetki-Görev ve Yargılama Usulu, 2.Bası, Ankara, Shf.448-449.
- (3) Kuru, B.: İcra ve İflas Hukuku, c.I, 3. Bası, İstanbul, 1988 Shf.179. Aynı Yolda Kuru, B.:İcra ve İflas Hukuku, Ders kitabı Ankara, 1972-1973, Shf.228.
- (4) Kuru, B.:İcra ve İflas Hukuku c.II, 3.Bası, İstanbul, Shf.1706; Uyar, T.: İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri, 2.Bası, Manisa, Shf. 877; Kuru, Ders Kitabı, Shf. 229; Özcengiz, N.M: Tetkik Mercii, Ankara, 1975, Shf.7 ve 92.
- (5) "Borçlunun yetki itirazında, takip yapanın yetkili hamil olmadığı, yasal faizin aşıldığı ve %10 tazminat istenemeyeceğini bildirerek itiraz ettiği, itirazın İ.İ.K. 169/a maddesi gereğince duruşmalı olarak tetkiki gerektiği nazara alınmadan, evrak üzerine karar verilmesi isabetsiz...", 12.HD., 31.03.1988, 6618/4018, Uyar, Kambiyo Senetleri, Shf.493. "Kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile yapılan takipte borca veya imzaya yöneltilen itirazların Tetkik Mercii'nde behemahal duruşmalı olarak tetkiki zorunludur.", 12.HD., 11.10.1969, 8481/9533,Özcengiz,Shf.95.Aynı yolda ki diğer bazı kararlar için bknz.: Kuru, İcra ve İflas Hukuku, c.II, Shf.1706 v.d.
- (6) B.k.Uyar, Yetki-Görev, Shf. 55.
- (7) Aynı yolda, Kuru, İcra ve İflas Hukuku, c.II, Shf. 1588; Uyar, Yetki-Görev, Shf.55.
- (8) Kuru, aynı eser, Shf. 1590; Uyar, aynı eser, Shf.57 ve devamı.
- (9) Kuru, aynı eser, Shf. 1592
- (10) B.k. Kuru, aynı eser, Shf.1593; Uyar, aynı eser, Shf. 55
- (11) Uyar, aynı eser, Shf. 58.
- (12) Uyar, aynı eser, Shf. 59.
- (13) Ertekin, E-Karataş, I.:Uygulamada Ticari Senetler Hukuku, Ankara, 1992, Shf. 749.